

ΕΜΜΑΝΟΥΕΛ ΠΙΡΟΤ

**ΣΗΜΕΡΑ ΕΙΜΑΣΤΕ
ΖΩΝΤΑΝΟΙ**

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΜΥΡΤΩ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ

«Μια ανάγνωση με κομμένη την ανάσα,
ένα υπέροχο πρώτο μυθιστόρημα».

Le Figaro Litteraire

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΣΗΜΕΡΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΖΩΝΤΑΝΟΙ

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου».

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 380

Εμμανουέλ Πιρότ, *Σήμερα είμαστε ζωντανοί*

Emmanuelle Pirotte, *Today we live*

Μετάφραση: Μυρτώ Καλοφωλιά

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-Διόρθωση: Στέλλα Τσάλα

Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου

Φιλμ-Μοντάζ: Γιώργος Κεραμάς

Copyright® le cherche midi, 2015

Copyright® για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2015

Πρώτη έκδοση στη γαλλική γλώσσα από τις εκδόσεις Cherche midi,

Παρίσι, 2015

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Ιούνιος 2017

ΚΕΤ Α216 ΚΕΠ 430/17

ISBN 978-960-16-7202-1

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΙΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΕΜΜΑΝΟΥΕΛ ΠΙΡΟΤ

Σήμερα είμαστε ζωντανοί

μυθιστόρημα

Μετάφραση από τα γαλλικά

ΜΥΡΤΩ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ

Η ΒΟΥΤΥΡΩΜΕΝΗ ΦΕΤΑ του ψωμιού έμεινε μετέωρη στην άκρη των χειλιών του πατέρα. Όλοι κοκάλωσαν μπροστά στον αχνιστό καφέ τους. Ένα ουρλιαχτό γυναίκας από τον δρόμο. Κλάματα, φωνές, χλιμίντρισμα αλόγου.

Ο πατέρας πήγε να ανοίξει το παράθυρο. Αίφνης ο μικρός χώρος της κουζίνας πάγωσε. Απευθύνθηκε σε κάποιον που βρισκόταν έξω. Αντάλλαξαν μερικές κουβέντες που πνίγηκαν μέσα στην οχλοβοή του δρόμου. Η μητέρα, ο Μαρσέλ και ο Ενρί, τα δυο αγόρια, κοίταζαν σιωπηλά τη Ρενέ. Όμως η Ρενέ έφαγε ακόμα δυο μπουκιές βουτυρωμένο ψωμί, ύστερα από όλα όσα είχαν συμβεί πεινούσε. Ο πατέρας ξανάκλεισε το παράθυρο. Έμοιαζε σαν να είχε χάσει δέκα χρόνια από τη ζωή του.

«Ξανάρχονται» είπε μέσα από τα δόντια του.

Η μητέρα σταυροκοπήθηκε.

«Κάτι πρέπει να κάνουμε με τη Ρενέ» συνέχισε ο πατέρας.

«Όχι» ξεστόμισε η μητέρα με έναν λυγμό.

Δεν τολμούσε πια να κοιτάξει το παιδί. Ο Ενρί είχε

αποστρέψει κι αυτός το βλέμμα. Ο Μαρσέλ, αντίθετα, δε σήκωνε τα μάτια από τη Ρενέ. Ο πατέρας στεκόταν ακίνητος, όρθιος, με το κορμί ζαρωμένο, τα χαρακτηριστικά του είχαν αλλοιωθεί από τον φόβο. Είχε στυλώσει το βλέμμα στη γυναίκα του:

«Ξέρεις γιατί τουφέκισαν τον Μπαπτίστ; Γιατί είχε αγγλικές σημαίες στο υπόγειο. Σκέψου για μια Εβραία τι θα...»

Η μητέρα τού έκανε νόημα να σωπάσει. Μια Εβραία. Μπορούσαν άραγε να αρθρώνουν τη λέξη αυτή; Η μητέρα δεν είχε ποτέ καταλάβει καλά τη σημασία της, τι σήμαινε να είναι κάποιος Εβραίος. Ήξερε πως ήταν κάτι επικίνδυνο, αυτό ήταν όλο. Θα έκλειναν πέντε μήνες από τότε που η Ρενέ είχε έρθει στο σπιτικό τους. Τότε δεν ήταν παραπάνω από έξι ή επτά ετών, δεν ήξεραν ακριβώς. Λίγο ατίθαση, και περήφανη, με τα μαύρα της τα μάτια, μάτια που μόνο σε πρόσωπο τσιγγάνου συναντούσε κανείς. Μάτια που σε είχαν πάντα από κοντά, που σε καταβρόχθιζαν, μάτια έξυπνα δίχως άλλο. Αχόρταγα, να αναζητούν αδιάκοπα, να ενδιαφέρονται για τα πάντα, σαν να κατανοούσαν τα πάντα... Η Ρενέ τούς τρόμαζε λίγο. Όχι όμως και τον Μαρσέλ, μαζί έτρεχαν μέρες ολόκληρες στην εξοχή. Τον Σεπτέμβρη, που γιόρτασαν την απελευθέρωση, κανείς δεν ήρθε να τη γυρέψει. Και να που τώρα ο εφιάλτης ξανάρχιζε. Δεν το χωρούσε ο νους... Μες στο καταχείμωνο. Ο πατέρας βάλθηκε να χοροπηδά από το ένα πόδι στο άλλο.

«Οι Γερμανοαδελφοί θα είναι εδώ σε κάνα μισάωρο

το πολύ. Οι Πιερσόν ξέρουν. Δε θα χάσουν ευκαιρία ν' ανοίξουν το στόμα τους».

Η μητέρα ήξερε πως είχε δίκιο. Το μαρτυρούσαν τα βλέμματα μίσους της Κατρίν Πιερσόν στη λειτουργία.

«Εμπρός... Έλα, Ρενέ» είπε ξέπνοα ο πατέρας.

Η μικρή σηκώθηκε, στάθηκε πειθήνια πλάι στον άντρα. Η μητέρα ένωθε την καρδιά της να σφυροκοπά μέσα στο στήθος. Αναρωτιόταν ξαφνικά γιατί την αναστάτωνε τόσο ένας επικείμενος αποχωρισμός από τη Ρενέ. Ποτέ της δεν αισθάνθηκε πως αγαπούσε στ' αλήθεια το παιδί αυτό. Παρακολούθησε τη μικρή να φορά το πανωφόρι της, τα χεράκια της, ακόμη στρουμπουλά, καταπιάνονταν με τα κουμπιά. Ο πατέρας τής κάλυψε αδέξια το κεφάλι με έναν σκούφο με φούντα. Το παιδί ήταν ήρεμο, τόσο ήρεμο, και συνάμα τσιτωμένο σαν τεντωμένο τόξο, έτοιμο να δράσει, να αντιδράσει, να κάνει αυτό ακριβώς που έπρεπε να κάνει, όπως πάντα. Ένα στοιχείο που είχε την ικανότητα να ταράζει τη μητέρα... όχι σήμερα όμως.

«Εμπρός, εσείς οι δυο ελάτε να αγκαλιάσετε τη μικρή» είπε ο πατέρας.

Τα αγόρια σηκώθηκαν από το τραπέζι και πλησίασαν. Ο Ενρί, ο πρωτότοκος, μετά βίας άγγιξε το μάγουλο του κοριτσιού. Ο Μαρσέλ, που ήταν στα έντεκα, την κράτησε ώρα πολλή σφιχτά στην αγκαλιά του. Η Ρενέ αναγκάστηκε να τον διώξει τρυφερά. Έκλαιγε. Βύθισε το βλέμμα της στο δικό του, τον φίλησε στο μάγουλο και γύρισε για να γλιστρήσει το χέρι της μέσα στην παλάμη του πατέρα. Η μητέρα μπήκε στην

κουζίνα, στο ένα χέρι κρατούσε μια μικρή βαλίτσα, στο άλλο μια πάνινη κούκλα φθαρμένη, την οποία έδωσε στη Ρενέ. Φίλησε το παιδί στο κούτελο. Ο πατέρας άδραξε τη βαλίτσα, άνοιξε την πόρτα και οδήγησε τη Ρενέ έξω, στο κρύο, στις κραυγές, στον πανικό, στον κίνδυνο. Η πόρτα έκλεισε ξανά με έναν ξερό κρότο. Η μητέρα έμεινε με το βλέμμα καρφωμένο στο κενό για μια παρατεταμένη στιγμή, ανασηκώνοντας ψηλά τα χέρια, σε μια στάση μετέωρη, σαν αυτή που έχουν οι ζητιάνοι. Στράφηκε προς τους γιους της μουρμουρίζοντας:

«Δεν έβαλε τα γάντια της».

Ο πατέρας έτρεχε σαν να είχε δει τον ίδιο τον διάβολο. Η Ρενέ σχεδόν πετούσε στο πλάι του, με το χέρι της μαγκωμένο μέσα στη σιδερένια χούφτα, ο παγωμένος βοριάς μαστίγωνε τα μάγουλά της. Ολόγυρά τους, μέσα στο χιόνι, βασίλευε χάος. Τα μάτια της μικρής αγκιστρώθηκαν για μια στιγμή στο βλέμμα μιας γριάς που θρηνούσε μέσα σε ένα κάρο, ανάμεσα σε στρώματα και δοχεία, ένα βρέφος κλαψούριζε στην αγκαλιά της. Πιο πέρα ένας άντρας και μια γυναίκα τραβολογούσαν ένα χοντρό σκέπασμα ανταλλάσσοντας βρισιές. Μια μάνα φώναζε ουρλιάζοντας ένα όνομα, έκλαιγε κοιτώντας αλλοπαρμένη προς όλες τις κατευθύνσεις: η υπόλοιπη οικογένεια περίμενε μέσα σε μια καρότσα να εγκαταλείψει το χωριό. Η Ρενέ σάστισε από τα ζευγάρια τα πόδια που μετεωρίζονταν θλιβερά στον αέρα, παράδοξα ακίνητα μέσα στην τόση αναμπουμπούλα. Ο περισσότερος κόσμος έφευγε πεζή,

κουβαλούσαν τα υπάρχοντά τους, τα παιδιά τους, τους γέρους τους στην πλάτη ή μέσα σε χειράμαξες.

Ο πατέρας και η Ρενέ έφτασαν στην πλατεία. Έσπευσαν στο κατώφλι του πρεσβυτέρου. Ο πατέρας χτύπησε το κουδούνι. Η πόρτα άνοιξε μονομιás και εμφανίστηκε η ψηλή φιγούρα του εφημέριου. Τους οδήγησε στο καθιστικό. Στο τζάκι έκαιγε μια μεγάλη φωτιά που έκανε τις σκιές να χορεύουν πάνω στην ξύλινη επένδυση που κάλυπτε τους τοίχους. Τριγύρω έντονη μυρωδιά κεριού. Ο πατέρας ζήτησε αυτό που ήθελε.

«Δε θα είναι πιο ασφαλής εδώ» είπε ο εφημέριος.

«Και βέβαια θα είναι» μουρμούρισε ο πατέρας.

Οπουδήποτε αλλού εκτός απ' το σπίτι του τη στιγμή αυτή! Όταν είχε δεχτεί να φιλοξενήσει τη Ρενέ πριν από πέντε μήνες, ο πατέρας ήξερε πως έθετε σε κίνδυνο τον ίδιο και την οικογένειά του. Ωστόσο τότε όλοι πίστευαν πως ο πόλεμος σύντομα θα τελείωνε· είχαν μήνες να δουν Γερμανούς στα παράλια. Και σήμερα αυτά τα καθοίγια είχαν φτάσει σχεδόν έξω απ' την πόρτα τους. Ποιος ξέρει τι να είχαν στο μυαλό τους. Κι αν αποδεικνύονταν ακόμα πιο άγριοι, ακόμα πιο σκληροί από πριν, αποτρελαμένοι από την ήττα που βρισκόταν τόσο κοντά τους; Ίσως ακόμη να ήταν και πιο πολλοί, ορδές στρατιωτών που ξαναγεννιούνταν μέσα από τις στάχτες τους, φαντάσματα που είχε ξεράσει η κόλαση. Έβλεπε μπροστά του τα δυο του αγόρια καταματωμένα, με το κορμί διάτρητο από σφαίρες, όπως το σώμα του γιου του φαρμακοποιού που είχαν βρει πίσω από την εκκλησία. Ένας μορφασμός αλλοιώ-

σε το τρομαγμένο πρόσωπό του. Άρχισε πάλι να χοροπηδά από το ένα πόδι στο άλλο, στο χέρι του βαστούσε πάντα το χέρι της Ρενέ.

«Μην ανησυχείς, Ζακ» είπε ο εφημέριος.

Ο πατέρας ήθελε να πέσει στα πόδια του. Η έκφρασή του ράγισε από ένα χαμόγελο παραφροσύνης. Ο εφημέριος τον λυπήθηκε πραγματικά, λυπήθηκε αυτόν τον άνθρωπο τον αγνό σαν το ψωμί που ξαφνικά είχε μετατραπεί σε δειλό. Πλησίασε τον πατέρα, ακούμπησε τη φαρδιά του παλάμη στον ώμο του. Ο άντρας τον αντάμειψε με ένα βραχνό «ευχαριστώ» αφήνοντας τη βαλίτσα και το χέρι της Ρενέ. Ύστερα έσκυψε και έπιασε τη μικρή από τους ώμους. Την κοίταξε και ένιωσε αξιοθρήνητος. Στην έκφρασή της δεν υπήρχε τίποτε που μπορούσε να καταλάβει: ούτε επίκριση, ούτε θυμός ή θλίψη, ούτε φόβος, ούτε παραίτηση, αλλά ένα είδος δύναμης που δεν περιείχε κανένα αναγνωρίσιμο συναίσθημα. Σαστισμένος, καταρρακωμένος από την ντροπή και συνάμα συγκινημένος από τη χάρη αυτή που πήγαζε από τη μικρή, ο πατέρας τη φίλησε στο μέτωπο και το 'σκασε σαν τον κλέφτη.

«Σου αρέσει το αυγόψωμο;» ρώτησε ο εφημέριος.

«Τρελαίνομαι για αυγόψωμο» απάντησε η Ρενέ.

Ο εφημέριος την παρατηρούσε. Η μικρή ακτινοβολούσε ενόψει της επικείμενης απόλαυσης της νόστιμης φέτας του ψωμιού, που, μουλιασμένη σε ένα μείγμα από αυγά και ζάχαρη, θα ψηνόταν σε βούτυρο. Οδήγησε τη Ρενέ μέσα στην κουζίνα και ξεκίνησε την ετοιμασία. Εκείνη ζήτησε να σπάσει τα αυγά. Το παιδί έμοια-

ζε ήρεμο, προσεχτικό, σαν να τον είχε επισκεφτεί μια όμορφη μέρα εν καιρώ ειρήνης. Ο εφημέριος άρχισε να χτυπά το μείγμα, όμως σε λίγο σταμάτησε για να αφουγκραστεί. Ακούστηκε ήχος μηχανής. Άφησε το πιρούνι και κατευθύνθηκε προς το παράθυρο του σαλονιού. Στην πλατεία είχε καταφτάσει κορνάροντας ένα γερμανικό στρατιωτικό όχημα. Γύρω του ξεχύνονταν στρατιώτες με τα όπλα ανά χείρας. Ένας αξιωματικός βγήκε από το τζιπ. Ο εφημέριος πρόλαβε να αναγνωρίσει τη διπλή χρυσή αστραπή στο πηλήκιό του. Το απεχθές έμβλημα. Οι στρατιώτες έβγαλαν έξω τους ενοίκους ενός σπιτιού, τους έβαλαν να σταθούν στη σειρά μπροστά στην πρόσοψη σηκώνοντας τα χέρια ψηλά στο κεφάλι. Ο αξιωματικός των Ες Ες περπατούσε αργά μπροστά από τους τρομοκρατημένους ανθρώπους. Ο εφημέριος στράφηκε· η Ρενέ βρισκόταν πίσω του. Είχε δει όλη τη σκηνή. Ο άντρας γράπωσε τη βαλίτσα που ήταν απιθωμένη στη μέση του σαλονιού. Η Ρενέ αισθάνθηκε μια δεύτερη αντρική παλάμη να κλείνει τη δική της. Βγήκαν από το σπίτι απ' την πόρτα της κουζίνας. Κρίμα, το αυγόψωμο είχε πάει χαμένο.

Τα βαριά παπούτσια του εφημέριου άφηναν βαθιές και μεγάλες πατημασιές πάνω στο χιόνι που σκέπαζε το μονοπάτι που οδηγούσε στον λαχανόκηπο. Βγήκαν από τον κήπο και προχώρησαν προς την εξοχή. Ο εφημέριος έτρεχε όσο πιο γρήγορα μπορούσε. Η Ρενέ τον ακολουθούσε με δυσκολία· οι λεπτές γάμπες της βυθίζονταν μες στο χιόνι. Έπεφτε. Ο εφημέριος τη σήκωνε και συνέχιζαν να τρέχουν. Δρόμος και χωράφια είχαν

γίνει ένα. Όλα γύρω λευκά. Ο ουρανός γεμάτος χιόνι, φορτωμένος εδώ και μέρες, έσβηνε μες στο τοπίο. Η Ρενέ δεν άντεχε άλλο· προχωρούσε αγκομαχώντας, της είχε κοπεί η ανάσα. Ο εφημέριος τη σήκωσε στα χέρια. Κάτι φάνηκε να σαλεύει πέρα μακριά. Ένα όχημα. Ο εφημέριος πήδηξε μέσα στο χαντάκι σφίγγοντας δυνατά πάνω του τη Ρενέ. Έμειναν να περιμένουν εκεί κρατώντας την ανάσα τους. Ο ήχος της μηχανής πλησίαζε. Ο εφημέριος ανασηκώθηκε στην άκρη του χαντακιού. Έκανε τον σταυρό του και χαμογέλασε στη Ρενέ. Το τζιπ ήταν αμερικάνικο· η μικρή είχε σωθεί. Βγήκε στη μέση του δρόμου και άρχισε να κουνά τα χέρια του. Το όχημα ερχόταν με ταχύτητα, φρέναρε και παραλίγο να πατήσει τον εφημέριο γλιστρώντας πάνω στον δρόμο. Δυο στρατιώτες επέβαιναν στο αυτοκίνητο.

«Πάρε κορίτσι» φώναξε ο εφημέριος σε σπαστά αγγλικά.

Οι στρατιώτες κοίταξαν ο ένας τον άλλον σαστισμένοι.

«Είσαι τρελός;» αποκρίθηκε ο οδηγός.

«Αυτή Εβραία! Ες Ες στο χωριό! Αυτή νεκρή!»

Ενώ μιλούσε ο εφημέριος ανασήκωσε τη Ρενέ και την απόθεσε στο πίσω κάθισμα του τζιπ. Ο στρατιώτης στη θέση του συνοδηγού έριξε μια ματιά πάνω από τον ώμο του και το βλέμμα του συνάντησε το βλέμμα του κοριτσιού. Το τζιπ ξεκίνησε με ταχύτητα. Η βαλίτσα της Ρενέ έμεινε στη μέση του δρόμου.

Στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου το σώμα της Ρενέ τρανταζόταν. Έβγαλε από την τσέπη της την πά-

νινη κούκλα της. Ο οδηγός άρχισε να μιλά στον διπλανό του:

«Και τώρα τι κάνουμε;»

Είχε μιλήσει στα γερμανικά. Αποκλείεται να έκανε λάθος. Αναγνώριζε απόλυτα τη γλώσσα που μιλούσαν αυτοί με τους οποίους δεν έπρεπε ποτέ να διασταυρωθεί. Δεν τα είχε ακούσει παρά μόνο δυο φορές, ωστόσο δε θα μπορούσε να μπερδέψει τη γλώσσα αυτή με καμιά άλλη. Η γλώσσα αυτή τσιμπούσε σαν μπουκέτο από τσουκνίδες, είχε το χρώμα και την υφή του πάγου, κι ωστόσο... Ωστόσο είχε μια διαύγεια, ένα κρυμμένο φως πίσω από τις λέξεις, είχε κάτι το ζεστό και το οικείο στα αυτιά της Ρενέ, κάτι το δυσδιάκριτο, που αδυνατούσε να κατανοήσει.

Ξαφνικά την έπιασε τρεμούλα. Αγκάλιασε τη θέση μπροστά της και τα δόντια της άρχισαν να κροταλίζουν. Οι μεταμφιεσμένοι στρατιώτες αντάλλαξαν μερικές ακόμα κουβέντες. Το τζίπ είχε πάρει ένα μονοπάτι μέσα από το δάσος. Η Ρενέ ένιωθε ταραχή. Ευτυχώς οι στρατιώτες δεν μπορούσαν να τη δουν, όχι ακόμη. Αυτό έπρεπε να σταματήσει. Πάση θυσία. Αυτή τη στιγμή. Τα φρένα έτριξαν. Το τζίπ σταμάτησε γλιστρώντας. Ο οδηγός κατέβηκε από το όχημα και σήκωσε άγαρμπα τη Ρενέ, για να την αποθέσει πάνω στο μονοπάτι που χανόταν μέσα στο δάσος. Έβγαλε από την τσέπη του ένα πιστόλι και χρησιμοποίησε τη λαβή για να αναγκάσει τη Ρενέ να προχωρήσει μπροστά του. Ο άλλος στρατιώτης ακολουθούσε.

Το μόνο που ακουγόταν ήταν το παγωμένο χιόνι που

έτριζε κάτω από τα βήματά τους. Ο βοριάς ταρακουνούσε τις κορυφές των ψηλών πεύκων, που σάρωναν τον ουρανό. Η Ρενέ, ευθυτενής, συνέχιζε να περπατά. Διψούσε απίστευτα. Ένιωθε το ψηλό σώμα του Γερμανού πίσω από την πλάτη της και την παρουσία ενός όπλου, που δίχως άλλο ήταν στραμμένο προς το μέρος της. Άραγε, είχε έρθει στ' αλήθεια η ώρα να πεθάνει μέσα σ' αυτό το δάσος, έπειτα από τόσες φορές που είχε γλιτώσει; Ο θάνατος, τι να ήταν ακριβώς; Γνώριζε την οριστική φύση του θανάτου, ήξερε τα συμπτώματα, και, κυρίως, είχε το χάρισμα να τον προαισθάνεται και να τον αποφεύγει... Τελικά, αυτή τη φορά είχε αποτύχει. Είπε στον εαυτό της πως είχε απλώς παίξει κι είχε χάσει, σε ένα παιχνίδι που είχε ξεκινήσει πολύ καιρό πριν, ίσως από τότε που ήταν ακόμη βρέφος. Όχι κι άσχημα για τους δυο τύπους που βρίσκονταν πίσω της. Αποφάσισε πως δεν άντεχε άλλο τη δίψα. Κοκάλωσε και έσκυψε προς το έδαφος. Ο στρατιώτης όπλισε το πιστόλι. Η Ρενέ ολοκλήρωσε την κίνησή της – πήρε μια γεμάτη χούφτα χιόνι και την έφερε άπληστα στα χείλη της. Δάγκωσε την κρυσταλλωμένη ύλη, που έλιωνε κατεβαίνοντας στο λαρύγγι της. Αυτό της αρκούσε. Ύστερα συνέχισε να περπατά.

Ο Γερμανός πίσω της έμεινε έκπληκτος απ' αυτή την κίνηση. Εδώ και πάρα πολύ καιρό δεν κοίταζε πια τους κατάδικους. Ενήλικες, παιδιά, ηλικιωμένοι δεν ήταν για εκείνον παρά ένα τράβηγμα της σκανδάλης. Ακέφαλα σώματα καταδικασμένα στον αφανισμό. Όμως το κορίτσι αυτό το είχε δει στ' αλήθεια: είχε φάει χιόνι

νι. Θα πέθαινε. Το ήξερε κι η ίδια πως θα πέθαινε. Και, παρ' όλα αυτά, είχε φάει χιόνι, είχε κατευνάσει τη δίψα της. Είχε παρατηρήσει την κίνησή της – μια κίνηση σίγουρη, σβέλτη, δίχως τον παραμικρό δισταγμό, σχεδόν ξεδιάντροπη, μια κίνηση ρευστή, χαλαρή, ακατέργαστη. Κάτι μέσα του σκίρτησε. Κάτι ανάμεσα στο στήθος και στην κοιλιά του. Σαν ρίγος ανεπαίσθητο, μια ώθηση απαλή και συνάμα θηριώδης. Ένα αίσθημα οικείο. Όπως τότε που ζούσε εκεί πέρα, μέσα στο μεγάλο δάσος, σε εκείνη την αλλοτινή ζωή.

Ο στρατιώτης που σημάδευε τη Ρενέ τής ούρλιαξε να σταματήσει, ξυπνώντας ένα κοράκι, το οποίο άφησε ένα απαίσιο κρώξιμο.

«Στοπ!»

Η Ρενέ στάθηκε ακίνητη, αφήνοντας την πάνινη κούκλα που κρατούσε όλη αυτή την ώρα στο αριστερό της χέρι. Η καρδιά της κόντευε να σπάσει. Γιατί φώναζε έτσι αυτός; Ο στρατιώτης όπλισε ξανά, σημάδεψε το κεφάλι του παιδιού. Η Ρενέ έβλεπε την ανάσα της πηχτή στον παγωμένο αέρα. Σκέφτηκε την πάνινη κούκλα της που κείτονταν πάνω στο χιόνι, στα πόδια της, και της ήρθε να κλάψει. Καημένε Πλοκ! Σύντομα θα μείνει ορφανός και ολομόναχος μέσα στο κρύο.

Ο Γερμανός δεν μπορούσε να τραβήξει τη σκανδάλη. Προχώρησε και βγήκε από το μονοπάτι, τρία με τέσσερα μέτρα μακριά από το παιδί, σημαδεύοντας τον κρόταφό της. Ο άλλος στρατιώτης, που είχε σταθεί πιο μακριά στο μονοπάτι, διέκρινε το χέρι του που έτρεμε.

«Θα το κάνω εγώ» είπε εκνευρισμένος.

Έβγαλε το πιστόλι του και σημάδεψε το κορίτσι. Πλέον ήταν ένα τίποτα, μια μορφή δίχως πρόσωπο καταδικασμένη σε αφανισμό. Όπλισε.

Η Ρενέ αναρωτήθηκε πώς να ήταν το πρόσωπο του στρατιώτη που θα τη σκότωνε, του άλλου, εκείνου που έστεκε πιο πίσω, τα μάτια του οποίου είχε δει μέσα στο τζιπ, του στρατιώτη με τη βαριά φωνή. Ήθελε να τον δει. Ήθελε να την κοιτάξει κι αυτός. Έστρεψε τον κορμό της αργά, ώσπου τα μάτια της συνάντησαν τα δικά του. Ήταν ανοιχτόχρωμα και ψυχρά. Ξαφνικά τα διαπέρασε μια παράξενη λάμψη, οι κόρες τους διαστάθηκαν. Ο Γερμανός πυροβόλησε. Η Ρενέ αναπήδησε. Έκλεισε για μια στιγμή τα μάτια και, όταν τα άνοιξε, ο άλλος στρατιώτης κείτονταν στο χιόνι με μια έκφραση τρόμου στο πρόσωπό του. Πέρασαν μερικές στιγμές ώσπου να συνειδητοποιήσει η Ρενέ πως δεν της είχε ρίξει. Κοίταζε μία τον νεκρό, κι ύστερα ξανά τον άλλο στρατιώτη, που έμοιαζε το ίδιο έκπληκτος μ' εκείνη. Το όπλο του, λερωμένο με το αίμα του άντρα που κείτονταν στο χιόνι, στην άκρη του χεριού του εξακολουθούσε να σημαδεύει τη Ρενέ.

Ο πυροβολισμός αντηχούσε ακόμη στην παγωμένη ατμόσφαιρα. Ο Γερμανός δεν μπορούσε να ξεκολλήσει τα μάτια του από τα μάτια του παιδιού. Τελικά απέστρεψε το βλέμμα, έκρυψε το πιστόλι του, γύρισε την πλάτη και ακολούθησε το μονοπάτι ξανά πίσω προς τα κει απ' όπου είχαν έρθει. Η Ρενέ σήκωσε τον Πλοκ κι έτρεξε να προλάβει τον στρατιώτη. Φτάσανε στο αυτοκίνητο. Ο στρατιώτης καβάλησε μ' ένα πήδημα

την πόρτα και έβαλε μπροστά τη μηχανή. Η Ρενέ μόλις που πρόλαβε να πηδήσει στο κάθισμα του συνοδηγού. Το τζιπ ξεκίνησε μέσα σε ένα νεφέλωμα χιονιού.

Και τώρα τι θα έκανε; Πού θα πήγαινε μ' αυτή τη μικρή που είχε στραφεί προς αυτόν; Κανείς δεν μπορεί να αναλογιστεί τι σημαίνει να στρέφεται προς αυτόν που πάει να σε σκοτώσει. Δύσκολη υπόθεση, σαν αυτές που βλέπουμε στο σινεμά. Κανείς δεν το κάνει στη ζωή, πόσο μάλλον μια Εβραία. Και πριν απ' αυτό βάλθηκε να τρώει χιόνι. Της έριξε μια ματιά. Κοιτούσε ίσια μπροστά της, με το πιγούνι ψηλά, τα μάτια μισόκλειστα εξαιτίας του ψυχρού αέρα. Οι πιτσιλιές από το αίμα είχαν στεγνώσει πάνω στο πρόσωπό της, τα μαύρα κατσαρά μαλλιά της πετούσαν προς όλες τις κατευθύνσεις. Φάνταζε σαν πολύ νεαρή γοργόνα. Η αναθεματισμένη μικρή! Και ο άλλος, εκεί, μέσα στο δάσος, θα είχε ακόμη τα μάτια ανοιχτά και αυτό το ύφος του κατακεραυνωμένου. Φρανς το λέγαν; Όχι, Χανς. Ένας ηλίθιος. Πίστευε ακόμη στη νίκη, στο αιώνιο Ράιχ, στη νέα χρυσή εποχή και σε όλες αυτές τις ανοησίες. Είχε σκοτώσει τον Χανς αντί να σκοτώσει τη μικρή. Άγνωστο γιατί. Το χέρι του είχε ελαφρώς εκτραπεί μια στιγμή πριν τραβήξει τη σκανδάλη και ο Χανς είχε βρεθεί με μια σφαίρα ανάμεσα στα μάτια.

Είχαν αφήσει τη βάση τους δυο μέρες πριν, το πρωινό της δεκάτης έκτης Δεκεμβρίου. Προηγουμένως είχαν ανατινάξει μια γέφυρα με μερικούς Γιάνκηδες επάνω. Οι Γιάνκηδες δεν ήταν μέσα στο σχέδιο, αφού όμως είχαν βρεθεί εκεί... Αναγκάστηκε να σκοτώσει όσους

επέζησαν και να αποτελειώσει τους τραυματίες με ξιφολόγη, για να μη χαλάσουν σφαίρες, υπό το έντρομο βλέμμα του Χανς. Έπειτα έστρεψαν προς την αντίθετη κατεύθυνση τις πινακίδες, και όταν διασταυρώθηκαν με Συμμάχους, τους έστειλαν να περάσουν από ένα άλλο χωριό στη μέση του πουθενά και όχι από αυτό που ήθελαν. Αυτός ήταν που μιλούσε στους Γιάνκηδες: τα αγγλικά του Χανς ήταν μπασταρδεμένα με βαυαρική προφορά, δεν είχε την παραμικρή ιδέα ποιος ήταν ο Λέστερ Γιανγκ. Οι Αμερικανοί ήταν επιφυλακτικοί, έκαναν ερωτήσεις: είχαν ακούσει να μιλάνε για καταδρομείς-φαντάσματα. Επιχείρηση Γκρέιφ ήταν το στομφώδες όνομα του σχεδίου αυτού για σαμποτάζ που είχε σχεδιάσει ο Χίτλερ και είχε αναλάβει ο Όττο Σκορτσένυ. Ο Χίτλερ ήλπιζε να καταλάβει τις γέφυρες του Μέυσι, να πάρει την Αμβέρσα και να βάλει στο χέρι το μεγαλύτερο απόθεμα πυρομαχικών των Συμμάχων. Εννοείται, η επιχείρηση αυτή ήταν σκέτη αυτοκτονία, όμως υπήρχαν και ηλίθιοι σαν τον Χανς που πίστευαν το αντίθετο.

Ξαφνικά ο στρατιώτης ένωσε εξαντλημένος. Πήρε έναν δρόμο στην τύχη και χάθηκε μες στο δάσος. Είπε στον εαυτό του να φτάσει όσο πιο μακριά μπορούσε να πάει το όχημα. Ένα πράγμα μόνο ήθελε, να κοιμηθεί. Ύστερα θα έβλεπε τι θα έκανε. Ο μικρός δρόμος κατέληγε πιο κάτω κοντά σε ένα ρυάκι. Ο άντρας και το κορίτσι κατέβηκαν από το αυτοκίνητο και ακολούθησαν την παγωμένη κοίτη. Εκείνος περπατούσε γρήγορα. Η μικρή άνοιγε βήμα δίπλα του, αποφεύγοντας το στοι-

βαγμένο χιόνι που είχε σκληρύνει και γλιστρούσε από τις μέρες που είχε κάνει πολλή παγωνιά. Ήταν ζωηρή, έσφυζε από υγεία. Πού και πού τον κοιτούσε και αυτό τον έκανε να νιώθει άβολα. Μια ξύλινη καλύβα εμφανίστηκε πίσω από μια μεγάλη οξιά. Έμοιαζε άδεια. Ο Γερμανός πλησίασε αθόρυβα. Κινούνταν με εκπληκτική ευελιξία. Έβγαλε το όπλο του, περίμενε μια στιγμή δίπλα στην πόρτα τείνοντας το αυτί του. Η Ρενέ στεκόταν πολύ κοντά του όσο πιο ήσυχα μπορούσε. Εκείνος άνοιξε απότομα την πόρτα με μια κλοτσιά και πέρασε το κατώφλι, σαρώνοντας το εσωτερικό της με το οπλισμένο χέρι του. Κανείς. Έκανε νόημα στη Ρενέ να περάσει.

Το σπίτι αποτελούνταν από ένα μόνο δωμάτιο, εξοπλισμένο με ένα μεγάλο τζάκι, χωμένο μέσα στον μοναδικό πέτρινο τοίχο. Μερικά κουζινικά σκεύη και ένα παλιό στρώμα στο πάτωμα μαρτυρούσαν κάποια ανθρώπινη παρουσία. Ο Γερμανός βάλθηκε να ανάψει τη φωτιά με τα ξύλα που μάζεψε γύρω από το σπίτι. Η Ρενέ τον βοήθησε όσο μπορούσε, παρά τα κοκαλωμένα από το κρύο χέρια της. Ύστερα ο στρατιώτης σωριάστηκε στο στρώμα και αποκοιμήθηκε αμέσως με το πιστόλι στο χέρι.

Η Ρενέ κάθισε στο πάτωμα, ακούμπησε την πλάτη της στον τοίχο. Έμεινε να τον κοιτάζει να κοιμάται. Δεν είχε σκοπό να φύγει. Δεν είχε σκοπό να κουνηθεί. Θα καθόταν εκεί, στο προσκεφάλι του. Θα αφουγκραζόταν τους ήχους απ' έξω και θα τον ειδοποιούσε σε περίπτωση κινδύνου. Από μακριά ακούγονταν πυρο-

βολισμοί. Φύσηξε το χνότο στις χούφτες της για να τις ζεστάνει. Ο Γερμανός άρχισε να ανασαίνει πιο βαριά· η παλάμη του χαλάρωσε γύρω από τη λαβή του πιστολιού. Λύγισε τα γόνατα και τα έφερε στο στήθος. Τα χαρακτηριστικά του μαλάκωσαν. Έμοιαζε να κοιμάται βαθιά. Η Ρενέ διψούσε ακόμη. Όμως αυτή τη φορά δε θα έκανε καμιά απόπειρα να ξεδιψάσει. Θα περίμενε. Να ξυπνήσει εκείνος, να βρει εκείνος νερό.

Δεν αναρωτήθηκε γιατί δεν τη σκότωσε ο Γερμανός. Όταν στράφηκε ήξερε πως δε θα την πυροβολούσαν. Κι έπειτα ο άλλος, που φοβήθηκε, είχε καταρρεύσει. Αυτός έπρεπε να πεθάνει, όχι εκείνη. Έτσι έμελλε να γίνουν τα πράγματα. Περιεργάστηκε το δωμάτιο, τους ξύλινους τοίχους ζωσμένους με ιστούς αράχνης, τα μικρά, πολύ βρόμικα παράθυρα, τις φλόγες που τρεμόπαιζαν στην εστία.

Ο Γερμανός είχε αλλάξει ανεπαίσθητα στάση, είχε γείρει τον δεξή ώμο προς τα πίσω, ελευθερώνοντας τον λαιμό του, όπου έπαλλε μια φλέβα. Είχε αφήσει την παλάμη του πάνω στο στήθος του, που ανεβοκατέβαινε στον ρυθμό της αναπνοής του. Ήταν εκεί ξαπλωμένος, ευάλωτος, κι ωστόσο έτοιμος να αναπηδήσει στον παραμικρό θόρυβο, έτοιμος να την προστατέψει, ήταν σίγουρη γι' αυτό, έτοιμος να σκοτώσει ξανά. Να λερώσει το χιόνι με αίμα.

ΕΒΓΑΛΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΣΕΠΗ του αμπέχονου ένα μεταλλικό φλασκί, το ξεβίδωσε και ήπια για πολλή ώρα πριν το δώσει στο κορίτσι. Εκείνη άδειασε το φλασκί σχεδόν με μανία. Έπειτα έβγαλε ένα πακέτο γαλέτες, πήρε μια και έτεινε το πακέτο στη Ρενέ. Εκείνη πήρε δύο γαλέτες, από μία σε κάθε χέρι.

«Ηρεμα» της είπε.

Η φωνή του ήταν πολύ ξεχωριστή, μπάσα και βαθιά, έμοιαζε να πάλλεται σαν βροντή που ακούγεται από μακριά: θερμή και απειλητική συνάμα.

«Μιλάς και γαλλικά;» τον ρώτησε.

Δεν απάντησε, την κοιτούσε με μια έκφραση ειρωνείας. Πρέπει να είχε κοιμηθεί αρκετά: είχε νυχτώσει. Οι μακρινοί πυροβολισμοί είχαν σιγήσει. Είχε σκεφτεί πως η μικρή θα είχε φύγει ίσως, τουλάχιστον αυτό ήλπιζε. Όταν ξύπνησε, τον κοίταζε γλυκά με τα μάτια της που ήταν σαν μελάνι, σφίγγοντας πάνω της την παλιά άθλια κούκλα της με την παράξενη φάτσα και το βλακώδες ύφος. Είχε όλο τον καιρό να τον τραυματίσει σοβαρά όσο κοιμόταν με ένα βαρύ κούτσουρο ή, ακόμα χειρότερα, με την τσιμπίδα της φωτιάς. Δίχως αμφιβο-

λία είχε τα κότσια. Αυτό θα έκανε και για τους δυο τη ζωή πιο εύκολη. Και, αντ' αυτού, εκείνη είχε παραμείνει για ώρες στην ίδια θέση που την είχε αφήσει προτού τον πάρει ο ύπνος, οκλαδόν, με την κούκλα στον αριστερό της μηρό. Δε θυμόταν να είχε κοιμηθεί τόσο καλά εδώ και χρόνια, από τότε που είχε ξεκινήσει ο πόλεμος για την ακρίβεια. Και ωστόσο δεν ένιωθε μεγαλύτερη διαύγεια από τη στιγμή που έμπαιναν μέσα στην καλύβα μερικές ώρες πρωτότερα. Τι θα έκανε με τη μικρή; Τι θα έκανε με τον ίδιο του τον εαυτό; Άπλωσε το χέρι και πρόσφερε άλλη μια γαλέτα στο παιδί.

«Πώς σε λένε;» ρώτησε εκείνη.

Ένας θεός ξέρει πόσο τον εκνεύριζε με τις ερωτήσεις της. Δεν είχε καμία όρεξη να ακούσει τη μικρή να τον φωνάζει με το όνομά του, να τον φωνάζει Ματίας. «Ματίας, πεινάω», «Ματίας, κρυώνω», «Ματίας, κατουριέμαι», και όλες αυτές τις γκρίνιες που επαναλαμβάνουν τα παιδιά. Τότε μόνο συνειδητοποίησε πως δεν του είχε ζητήσει τίποτε, οτιδήποτε. Δεν είχε κάνει κανένα απολύτως παράπονο από τη στιγμή στο δάσος που... είχε ξεφορτωθεί τον Χανς. Θα μπορούσαν να τον αποκεφαλίσουν γι' αυτό. Αλλά κυρίως γιατί είχε σώσει μια Εβραία. Δύσκολο να πεις ποιο από τα δύο εγκλήματα ήταν πιο σοβαρό.

Ο εντοπισμός των Εβραίων δεν αποτελούσε πλέον προτεραιότητα κατά τη διάρκεια της επίθεσης στις Αρδέννες ούτε συμπεριλαμβανόταν στην αποστολή του στο πλαίσιο της Επιχείρησης Γκρέιφ. Όμως ο αφανισμός

τους εξακολουθούσε να αποτελεί έμμονη ιδέα του Φύρερ. Τα μέσα μεταφοράς προς τα ανατολικά είχαν σταματήσει. Συνεπώς δεν υπήρχε πλέον τρόπος να ικανοποιηθεί συλλαμβάνοντάς τους και στέλνοντάς τους εκδρομή με το τρένο στο Άουσβιτς. Έπρεπε να κάνει ο ίδιος τη βρομοδουλειά, όπως στην αρχή, προτού εφευρεθεί η αίθουσα αερίου. Και ο Ματίας ποτέ του δεν εκτίμησε τέτοιου είδους δουλειές. Του άρεσε να σκοτώνει, αναμφίβολα, όχι όμως φτωχούς αμάχους, εξαθλιωμένους και απελπισμένους. Αυτό δεν είχε στ' αλήθεια κανένα ενδιαφέρον.

Ο Ματίας δεν είχε εμπλακεί ποτέ με την «τελική λύση στο εβραϊκό ζήτημα», όπως ετίθετο το θέμα στους ανώτερους κύκλους. Είχε καταταγεί το 1939 στους θρυλικούς Βραδεμβούργιους καταδρομείς, την αφρόκρεμα των γερμανικών μυστικών υπηρεσιών, και είχε εκμαυλιστεί από τον Σκορτσένυ. Από τον Όττο Σκορτσένυ, γνωστό και ως Σημαδεμένο, εξαιτίας μιας ουλής στο μάγουλο που αποκόμισε σε μια ξιφομαχία. Ο Ματίας είχε ενταχθεί στη νεόκοπη μονάδα καταδρομών των Ες Ες, του τάγματος Φρίντενταλ, την αφρόκρεμα των υπερηρώων του ναζισμού. Μια μονάδα πολύγλωσσων μυστικών πολεμιστών κατευθείαν βγαλμένη από τα όνειρα ενός ατίθασου αγοριού δώδεκα ετών που διάβαζε πολλά αμερικανικά κόμικ. Ο Ματίας το είχε διασκεδάσει πολύ εκεί, μεταξύ της απαγωγής του «πρίγκιπα» της Ουγγαρίας και της απελευθέρωσης του Μουσσολίνι με ανεμόπτερο. Και όσο έκανε τον μυστικό πράκτορα και το «φάντασμα» δεν του δόθηκε η ευκαιρία να αναμει-

χθεί με ό,τι συνέβαινε στα στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Ήξερε ωστόσο πως, έμμεσα, η κάθε του πράξη στους κόλπους αυτού του ένδοξου τάγματος των εκλεκτών έκανε στάχτη μερικούς ακόμα Εβραίους, μερικούς ακόμα τσιγγάνους, μερικούς ακόμα ομοφυλόφιλους. Ο δικός του πόλεμος δεν ήταν πιο καθαρός από τον πόλεμο του στρατιώτη που έσπρωχνε τη γριά Εβραία από την Ουγγαρία και το ρακένδυτο εγγονάκι της πάνω στην πλατφόρμα που οδηγούσε στον θάλαμο αερίων. Ο Ματίας ήταν κι αυτός ένα γρανάξι της καταστροφικής αυτής μηχανής. Ήταν ένα δόντι του πεινασμένου κτήνους. Αυτό όμως δεν τον εμπόδιζε να κοιμάται. Είχε πάρει ό,τι καλύτερο είχε να του προσφέρει το σύστημα, γνωρίζοντας ακριβώς μέσα σε τι βούρκο βουτούσε τα χέρια του. Και κανείς δεν τον είχε αναγκάσει να μπει στον χορό, μόνος του είχε προσκληθεί.

Εδώ και μερικούς μήνες η μεγάλη μακάβρια γιορτή είχε αρχίσει να γίνεται αξιοθρήνητη. Ο πόλεμος είχε χαθεί κι εκείνοι συμπεριφέρονταν σαν να συνέβαινε το αντίθετο. Η Επιχείρηση Γκρέιφ ήταν η πλέον γελοία – μερικοί φουκαράδες που μόλις είχαν βγει από την κοιλιά της μάνας τους και πετσόκοβαν τ' αγγλικά σαν χωριάτισσες της Σουαβίας και που περνούσαν για Αμερικανάκια όσο ο Γκέμπελς για χορευτής με κλακέτες. Ακόμα και οι μεταμφιέσεις τους ήταν ελεεινές, όλα στο περίπου, γεμάτα ανακρίβειες, σαν γιορτινά κοστούμια σε φτωχικό σχολείο. Ωστόσο, στο τέλος ο Ματίας είχε δεχτεί, μαζί με άλλους τέσσερις από τους καλύτερους της ομάδας του Σημαδεμένου. Όπως και

να 'χε ήταν καλύτερο να το παίζει Γιάνκης χαμένος μες στο δάσος από το να ανατινάξει τους επιβάτες του τραμ της Κοπεγχάγης, όπως έκανε την ίδια στιγμή ο Όττο Σβερντ, πιστός στον Σκορτσένου, φανατικός από την πρώτη στιγμή, που δεν είχε τα ίδια γούστα με τον Ματίας σχετικά με την ένδοξη δράση. Ή, τουλάχιστον, με αυτό που μπορούσε ακόμη να σχετιστεί με τη δόξα. Και όλα αυτά για να καταλήξει σε μια καλύβα στη μέση του δάσους με μια μικρή Εβραία. Όταν αποβιβάστηκε στη Γερμανία το 1939, θα μπορούσε να φανταστεί πολλά πράγματα, σίγουρα όμως όχι αυτό.

Η μικρή μιλούσε σιγανά στην κούκλα της, βάζοντάς της ψίχουλα από το μπισκότο πάνω στο κουμπί που είχε για στόμα:

«Πεινάς ακόμη; Μόνο που τελείωσε, δεν έχει άλλο...»

Και αυτός ο τρόπος να του κάνει κήρυγμα, δηλώνοντάς του πως πεινούσε ακόμη με το τέχνασμα αυτό, μ' αυτό το άθλιο κουρέλι που είχε για κούκλα. Ο Ματίας αισθανόταν αποκαμωμένος. Σηκώθηκε και βγήκε έξω. Η Ρενέ τεντώθηκε τη στιγμή που άνοιξε την πόρτα. Ήθελε να τον ακολουθήσει, να μην ξεκολλήσει από τη φτέρνα του, κατάλαβε όμως πως ήθελε να μείνει μόνος. Σηκώθηκε και τον παρακολούθησε να απομακρύνεται μέσα από το τζάμι. Σκούπισε το γυαλί για να μπορεί να τον διακρίνει πιο καθαρά – εκείνος άναψε τσιγάρο. Η λάμψη του αναπτήρα φώτισε στιγμιαία το πρόσωπό του. Η ρωμαλέα μορφή του διαγραφόταν στο φως του φεγγαριού. Η κίνησή του ήταν μαλακή, ζωηρή. Έμοια-

ζε να ανήκει στο δάσος αυτό που τους είχε αγκαλιάσει, που είχε υπάρξει μάρτυρας της ένωσής τους, της συμφωνίας τους. Εκεί ήταν σαν στο σπίτι του. Η Ρενέ έτριψε κι άλλο λίγο το τζάμι· βρισκόταν ακόμη εκεί, στηριζόταν σε ένα δέντρο, και το κορμί του λουζόταν στην άλω διάχυτου φωτός, απόκοσμου.

Την επομένη ο Ματίας πήρε μαζί τη Ρενέ για να στήσουν παγίδες. Δεν μπορούσε να την αφήσει μόνη της μέσα στην καλύβα, ωστόσο τον ενοχλούσε που έπρεπε να φορτωθεί το παιδί. Προχωρούσαν μέσα στο δάσος αναζητώντας ίχνη ζώων. Ο Ματίας δεν περίμενε τίποτε καλύτερο από κανέναν γέρικο λαγό μισόκουφο και μισότυφλο. Είχε χρόνια να κυνηγήσει και είχε χάσει κάπως το κολάι. Αισθανόταν παραδόξως καλά, παρά την παρουσία της μικρής. Στην πραγματικότητα εκείνη πρόσεχε πολύ να περπατά αθόρυβα, να μη μιλάει, να παρακολουθεί την κάθε του κίνηση με μεγάλη προσήλωση, σαν να προσπαθούσε να συγκρατήσει στη μνήμη της κάθε λεπτομέρεια. Τοποθέτησε μια παγίδα φτιαγμένη με ένα από τα κορδόνια του κι ένα κομμάτι ξύλο. Έπειτα έμειναν κρυμμένοι για αρκετή ώρα πίσω από τις φτέρες. Η άγρια φύση έσφυζε γύρω τους. Οι πυροβολισμοί ως διά μαγείας είχαν σταματήσει. Το παιδί ήταν υπομονετικό. Έμοιαζε να απολαμβάνει την αναμονή αυτή, την καθ' όλα άβολη, παρά το κρύο που της δάγκωνε τα χέρια. Επιτέλους εμφανίστηκε ένας λαγός. Τον παρατήρησαν να τριγουρίζει γύρω από την παγίδα κι ύστερα να ενδίδει. Η μικρή δε δυσανασχέ-

τησε όταν το ζώο χτυπιόταν καθώς στραγγαλιζόταν αργά από το κορδόνι και από την ίδια του τη βούληση για ζωή.

Ο Ματίας συντόμευσε το ψυχοπάλεμα του λαγού με μια μαχαιριά, χρησιμοποιώντας ένα μεγάλο μαχαίρι με περίεργο σχήμα. Ύστερα τον διαμέλισε επιτόπου με μια κίνηση. Η Ρενέ παρατηρούσε το φαρδύ του χέρι να ξεντύνει τον λαγό από τη γούνα του και να αποκαλύπτει τη γυμνή σάρκα, ρόδινη και ιδιαίτερα γυαλιστερή. Ο Γερμανός έμοιαζε σαν να είχε επαναλάβει την πράξη αυτή άπειρες φορές, αντί να σκοτώνει κόσμο. Αναμφίβολα είχε επιδοθεί και στα δύο, είχε σκοτώσει και ζώα και ανθρώπους. Όταν ο λαγός ήταν πλέον κομμάτια, της έδωσε τη γούνα. Η Ρενέ γλίστρησε τα παγωμένα χέρια της στο εσωτερικό της, ακουμπώντας τα στην ανάστροφη του τομαριού, που ήταν ακόμη ζεστό και αιματοβαμμένο.

Έξαφνα ο Ματίας ξαναβρέθηκε μπροστά στο κορίτσι που σημάδευε με το όπλο του ο Χανς, στο κορίτσι που δεν πτοείται και μαζεύει χιόνι για να το βάλει στο στόμα. Στο κορίτσι αυτό που τώρα ζεσταίνει τα χέρια του μέσα στη γούνα ενός ζώου που μόλις σκοτώθηκε, που ρουφάει τη ζέστη αυτή, που ακολουθεί τον Ματίας μέσα στο δάσος σαν τη σκιά του, που τον σιγοτρώνει με το βαθύ της βλέμμα, που τον φυλάει όταν κοιμάται, και που του προξενεί κάτι που δεν έχει βιώσει ποτέ του και που του είναι αδύνατο να συλλάβει. Κάτι που είναι ακόμη πολύ συγκεχυμένο στο μυαλό και στο πετσί του. Είναι συγκεχυμένο αλλά είναι εκεί, υπάρχει και τον

κυριεύει λίγο λίγο με μια βουβή χαρά. Το παιδί σηκώνει τα μάτια προς το μέρος του. Διέκρινε τη σκοτούρα του, δεν της διαφεύγει τίποτα. Εκείνος στρέφεται και ξαναπαίρνει τον δρόμο προς την καλύβα.

Μασουλούν συνειδητά, σιωπηλοί και οι δυο μπροστά στην εστία. Η Ρενέ καταπίνει την τελευταία της μπουκιά και σκουπίζει τα χείλη με το μανίκι της. Ήταν η δεύτερη βραδιά τους στην καλύβα. Την προηγούμενη η Ρενέ τού είχε διηγηθεί μια ιστορία. Εκείνος δεν είχε όρεξη, αλλά δεν την ένοιαζε. Αναφερόταν σε ένα άλογο μαγικό και τεράστιο που κουβαλούσε αγκομαχώντας τέσσερα αδέρφια απ' άκρη σ' άκρη σε όλη την αυτοκρατορία του Καρλομάγνου. Οι τέσσερις τύποι είναι πυρ και μανία με τον Καρλομάγνο που αναφέραμε για κάτι που ο Ματίας δεν κατάλαβε καλά και που προφανώς ούτε και η μικρή είχε καταλάβει. Κοντολογίς, τα αδέρφια, τα τέσσερα παιδιά του Αϋμόν, ξεκινούν πόλεμο με τον αυτοκράτορα και τους βοηθά ένα παλικάρι περίεργο, κάτι σαν μάγος, που φορά τομάρι αρκούδας και έχει για μαλλιά φυλλωσιές, ο οποίος μπορεί να γίνει άορατος και ζει μέσα στο δάσος. Τον μάγο τον λένε Μογκί. Έχει στην κατοχή του άλογο εκπληκτικό, πελώριο, που μπορεί να περάσει τον Μεϋσι με ένα σάλτο. Αυτός ήταν ο Μπαγιάρ. Το άλογο-ξωτικό, είπε το παιδί. Και πρόφερε τις λέξεις αυτές σαν ξόρκι, σαν κάτι ιερό, πρωτόγονο και ξένο. Ο Ματίας δεν μπορεί να αντισταθεί, του αρέσει να την ακούει να διηγείται.

Έτσι το άλογο-ξωτικό επιτρέπει στα αδέρφια να

ξεφύγουν χίλιες φορές από τα πρωτοπαλίκαρα του Καρλομάγνου. Αυτός τρελαίνεται τελείως βλέποντας πώς τα αδέρφια τον περιπαίζουν· ορκίζεται να σκοτώσει το άλογο-ξωτικό με θάνατο φριχτό, σκληρό. Κι έτσι ο Μπαγιάρ πέφτει στα δίχτυα του.

Εκεί μείνανε όταν η μικρή αποφάσισε πως ήταν κουρασμένη, πως θα έλεγε τη συνέχεια αύριο. Τον είχε αιχμαλωτίσει. Ήθελε να μάθει τι συνέβη σ' εκείνο το καταδικασμένο ψωράλογο. Όσο η μικρή διηγούνταν αισθανόταν ελαφρύς, γαληνεμένος, μακριά από τον πόλεμο αυτό. Είχε ξαναγυρίσει εκεί, στη σκηνή της γριάς Ινδιάνας. Όμως τότε οι καιροί ήταν άλλοι, άλλος και ο ίδιος.

«Θες να μάθεις το τέλος;» ρώτησε η Ρενέ.

Ψέλλισε κάτι που το κορίτσι εξέλαβε ως ναι. Τότε εκείνη κορδώθηκε. Τα μάτια της γυάλιζαν με μια λάμψη άγρια στο φέγγος της φωτιάς. Το άλογο-ξωτικό αιχμαλωτίστηκε. Ο Καρλομάγνος διέταξε να του δέσουν μια πελώρια μυλόπετρα στον λαιμό και να το αναγκάσουν να βουτήξει στον Μεϋσι. Το άλογο βούτηξε. Ο Καρλομάγνος χάρηκε μόλις η επιφάνεια του ποταμού σταμάτησε να αναδεύεται. Είχε επιτέλους εξολοθρεύσει το κτήνος, είχε αφανίσει τη μαγεία και όσους εναντιώνονταν στην εξουσία του. Όμως τι έκπληξη και θυμό ένωσε όταν από το νερό ξεπρόβαλε το άλογο-ξωτικό. Με μια κλοτσιά με την οπλή του σπάει τη μυλόπετρα, τινάζεται έξω από το νερό, να, έτσι. Η Ρενέ κάνει μια πλατιά κίνηση που φέρνει στον νου σιντριβάνι. Και με ένα σάλτο πατάει στην ακροποταμιά. Ο

Μπαγιάρ χάθηκε μέσα στο δάσος και κανείς δεν τον είδε ποτέ ξανά. Ποτέ ξανά.

Μάλιστα. Ποτέ ξανά. Αρθρώνει τις λέξεις αυτές με ύφος αινιγματικό, σχεδόν κωμικό. Ο Ματίας χαμογελά. Η Ρενέ σουφρώνει τα φρύδια.

«Αν θες να ξέρεις, ο Μπαγιάρ ζει ακόμη. Σπίτι του είναι παντού όπου υπάρχουν μεγάλα δάση. Μπορεί και πηγαίνει όπου θέλει, πολύ μακριά...»

Μέτρησε μια στιγμή προτού συμπληρώσει:

«Μέχρι και στο σπίτι σου».

Ο Ματίας σκίρτησε ανεπαίσθητα, η Ρενέ όμως το πρόσεξε.

«Στη Γερμανία...»

Ο Ματίας δεν αποκρίθηκε. Η Ρενέ ήξερε πως είχε και πριν ζωή, μάλλον μια άλλη ζωή, όχι μόνο τη ζωή του Γερμανού στρατιώτη. Μιλούσε πολύ καλά γαλλικά. Το δάσος ήταν ο κόσμος του. Η Ρενέ λάτρευε το μυστήριο αυτό, αυτό το τεράστιο άγνωστο κομμάτι του. Το σκοτάδι αυτό την τρομοκρατούσε και την έθελγε την ίδια στιγμή. Στις ιστορίες που της είχαν αφηγηθεί από τότε που θυμόταν τον εαυτό της η Ρενέ πάντα προτιμούσε τους κάπως σκοτεινούς ήρωες. Το ίδιο είχε συμβεί και με τους ανθρώπους που είχε συναντήσει ζώντας μέσα στον κίνδυνο, στον κατατρεγμό και στην αφάνεια. Όσοι υπήρξαν πολύ ευγενικοί, όσοι της μιλούσαν με χαμόγελα αποκαλύπτοντας ολόκληρη την οδοντοστοιχία τους και τις ρυτίδες γύρω από τα μάτια, αυτοί ήταν συνήθως και εκείνοι που αποδεικνύονταν οι λιγότεροι έμπιστοι.

Η Ρενέ θυμάται τη Μαρί-Ζαν, τη γειτόνισσα του ζευγαριού των αγροτών που την είχαν κρατήσει όταν δεν ήταν παρά τριών τεσσάρων ετών· αυτή η γυναίκα, ψηλή και ξερακιανή, την καλόπιανε με ζαχαρωτά, της χάιδευε τα μαλλιά και της έλεγε πως ήταν όμορφη. Και μια μέρα ξυπνούν τη Ρενέ μες στα μαύρα μεσάνυχτα: πρέπει να φύγει, δίχως να βάλει καν τα ρούχα της, μέσα στην κρύα νύχτα. Η μαμά Κλοντ, η αγρότισσα, λέει πως οι Γερμανοί θα φτάσουν εκεί πολύ γρήγορα για να την πάρουν. Ο Πιερ, ο άντρας της μαμάς Κλοντ, βγάζει το αυτοκίνητό του από τον αχυρώνα. Ταξιδεύουν ώρα πολλή. Η Ρενέ κάνει πως κοιμάται, όμως ακούει το αντρόγυνο να μιλάει για τη Μαρί-Ζαν. Έπρεπε να της δώσουν φράγκα για να μη βγάλει λέξη για τη Ρενέ στους Γερμανούς. Έπειτα, μια μέρα, ο Πιερ δεν ήθελε πια να την πληρώνει, έτσι η Μαρί-Ζαν πήγε και τους τα ξεφούρτισε όλα. Και ευτυχώς που, δόξα τω Θεώ, ένα γενναίο αγόρι του χωριού τα έμαθε όλα και είχε την καλοσύνη να πάει να τα πει στους χωρικούς. Αλλιώς, Χριστούλη μου, όλα θα είχαν τελειώσει πια και θα βλέπαμε τα ραπανάκια ανάποδα, και έχε γεια γλυκιά ζωή. Η αγρότισσα βρισκόταν σε κατάσταση αξιοθρήνητη, ανέπνεε με δυσκολία και έκλαιγε με λυγμούς, κι εσύ, Χριστούλη μου, πάνω στον σταυρό, σ' ευχαριστώ, Θεούλη μου, που έδειξες έλεος, και αν δεν είναι πια πολύ αργά, Παναγίτσα μου, προσευχηθείτε για τις αμαρτίες μας, αν είχαν έρθει πιο νωρίς αυτό θα ήταν το τέλος, το αντίο, και έχε γεια γλυκιά ζωή.

Ο Ματίας αποκοιμήθηκε. Η Ρενέ ξάπλωσε στο παλιό

στρώμα που της είχε παραχωρήσει. Ήταν φτιαγμένο από μια στρώση από πευκοβελόνες που κράταγαν καλά τη ζέστη κι η Ρενέ το είχε λιμπιστεί. Έκλεισε τα μάτια και γρήγορα βυθίστηκε στον ύπνο. Και ονειρεύτηκε – τη Μαρί-Ζαν γονατιστή μπροστά στον Καρλομάγνο να ζητά έλεος. Είχε ένα σχοινί περασμένο στον λαιμό και στην άκρη του σχοινοῦ μια μυλόπετρα πέντε φορές το μπόι της. Ο Καρλομάγνος κώφευε στις ικεσίες της. Διέταξε τους στρατιώτες να πετάξουν τη Μαρί-Ζαν στον Μεῦσι. Εκείνη άρχισε να απαγγέλλει το *Άβε Μαρία*, που έσβησε μαζί με τις μεγάλες μπουρμπουλήθρες στην επιφάνεια του νερού.

Από το όνειρό της την ανέσυρε ο Ματίας ταρακουνώντας το μπράτσο της. Της έκανε νόημα να μη μιλήσει. Κάποιος ή κάτι σκάλιζε την πόρτα. Ο Ματίας έβγαλε το μεγάλο μαχαίρι του και το έβαλε ανάμεσα στα δόντια. Με μια αιφνίδια έλξη των χεριών ανέβηκε στο δοκάρι πάνω από την πόρτα και στηρίχτηκε στον σκελετό της καλύβας. Τα χτυπήματα στην πόρτα εξακολουθούσαν, λίγο πιο έντονα.

«Με το τρία ανοίγεις» ξεφύσηξε ο Ματίας.

Μέτρησε με τα δάχτυλα, στο τρίτο δάχτυλο η Ρενέ άνοιξε την πόρτα διάπλατα και κρύφτηκε πίσω της. Άκουσαν ήχο βημάτων, ή μάλλον ποδοβολητό, συνοδευόμενο από μια βαριά ανάσα. Ο Ματίας κατέβηκε από την κούρνια του με το όπλο στο χέρι. Η έκφρασή του πάγωσε. Έκανε νόημα στη Ρενέ να πλησιάσει. Μπροστά του στεκόταν ένα μεγάλο ελάφι με πελώρια κέρατα. Το ζώο τούς κοιτούσε με μάτια γλυκά και βλέμμα αγέ-

ρωχο. Το πυκνό του τρίχωμα ήταν κατάστικτο από νιφάδες χιονιού. Η Ρενέ δεν είχε δει ποτέ της ελάφι παρά μόνο σε ζωγραφιά. Αναρωτήθηκε αν κοιμόταν ακόμη. Έτρεμε μήπως με την παραμικρή της κίνηση το ζώο εξαφανιζόταν ως διά μαγείας. Όμως ο Ματίας έκανε ένα βήμα προς τα εμπρός και έτεινε το χέρι του στο ελάφι, αργά, με μια κίνηση που πήγαζε από κάποιου είδους ενδόμυχη γνώση. Το ελάφι πλησίασε με τη σειρά του και τον κοίταξε στα μάτια μια παρατεταμένη στιγμή. Ύστερα χαμήλωσε το όμορφο και βαρύ κεφάλι του κι έσπρωξε τη μουσούδα του μέσα στην παλάμη του άντρα. Η Ρενέ έμεινε έκθαμβη, ο Γερμανός είχε το Χάρισμα. Ήταν ο αφέντης του δάσους και των άγριων πλασμάτων. Η Ρενέ είχε ανακαλύψει το μυστικό του. Δεν της μιλούσε σχεδόν καθόλου, ακόμη δεν της είχε πει ούτε το όνομά του (κι εκείνη του το ανταπέδωσε μη δίνοντας το δικό της), της αντιστεκόταν, όμως δεν την ένοιαζε καθόλου. Το ζώο οπισθοχώρησε λίγο, τους κοίταξε μια τελευταία φορά, γύρισε την πλάτη και εξαφανίστηκε, το κατάπιε το σκοτάδι.

Η επόμενη μέρα ήταν μια μέρα που έμεινε χαραγμένη στη μνήμη της Ρενέ ως η «μέρα του δώρου». Είχε δει τον Γερμανό να ράβει κάτι με το δέρμα του λαγού· αντί για κλωστή χρησιμοποίησε τα έντερα του ζώου. Η Ρενέ δεν έκανε καμία ερώτηση, ήξερε πως δε θα έπαιρνε καμία απάντηση. Όταν τελείωσε το έργο του, τη φώναξε απότομα λες και έτσι συνήθιζε:

«Για έλα εδώ μια στιγμή!»